

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO: LJUBLJANA, KNAFLJEVA ULICA ST. 5. — TELEFON: 21-22, 21-23, 21-24, 21-25 in 21-26. — Izhaja vsak dan opoldne. Mesečna naročnina 6.— L. Za inostranstvo 10 L.
EKZKLUZIVNO ZASTOPSTVO za oglaševanje in izdajanje v inostranstvu ima
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO.

Novi ofenzivni sunki na vzhodni fronti

Nemci izvajajo najhujši pritisk pri Smolensku — Nova ofenziva se je pričela tudi na besarabskem odseku — Bombardiranje Moskve in Odesa

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 23. jul. Vrhovno vojno poveljstvo je objavilo danes naslednje poročilo:

V Ukrajini prodirajo nemške, rumunske, madžarske in slovaške čete v nepretrganem zasledovanju sovražnika. Na ostalih delih vzhodne fronte se nadaljuje obkroževanje in uničevanje manjših in večjih sovjetskih sil v skupinah.

Pri poskusih izpadov in napadov za razbremenitev, ki so se vsi izjalovili, je imel sovražnik nenavadno krvave izgube.

Na finski fronti potekajo operacije ob nadaljnjih pridobitvah na terenu po načrtu.

Letalstvo je bombardiralo tudi zadnjo noč z močnimi silami vojaške naprave v Moskvi. Zaradi bombnih zadetkov težkih in najtežjih kalibrov ter velike množice zažgalnih bomb so bile povzročene nova izredno huda razaranja. Požari po napadih predzadnje noči še niso bili zgaženi.

Berlin, 24. jul. d. Na merodajnem mestu so sredi izjavi, da se nadaljujejo na vzhodni fronti ofenzivne operacije velikega obsega. Glavni nemški pritisk se izvaja s odseku pri Smolensku, nove ofenzivne operacije pa so se pričele tudi na južnem odseku fronte v Besarabiji. Sovjeti nudijo obupen odpor in se morajo nemške čete boriti za vsako ped zemljo. Sovjeti vztrajajo pri neprestani protinapadih, ki pa doslej niso imeli nikakega uspeha. Postopujejo se docela nove taktike. Istočasno, ko se branijo, obenem tudi napadajo. Njihov sistem globinske obrambe sili nemško vojno vodstvo k primernim protukrepam, tako da se vodi borba v globini do 100 km. Operacije vojske uspešno podpira letalstvo, ki je v pretekli noči tretjič bombardiralo Moskvo.

Tretji napad na Moskvo

Helsinki, 24. jul. s. O tretjem silnem zrnatem napadu nemškega letalstva na Moskvo je moskovski radio poročal v četrtek zjutraj. V poročilu pravi, da se je pripravilo 150 nemških letal za tretji napad na Moskvo, Moskvo pa je v resnici doseglo samo 8 nemških letal. Nastale požare, zaključuje moskovsko poročilo, je bilo mogoče hitro pogasiti.

Prve bombe na Odeso

Berlin, 24. jul. s. Velike skupine nemških bojnih letal so napadle 22. t. m. z velikim uspehom pristanišče v Odesi in tam močnejše vojaške naprave ter so povzročile v mestu močne eksplozije in velike požare. Skladišča goriva so bila zadeta v polno ter so zgorela.

Berlin, 24. jul. s. Doznava se, da so bile pri napadu nemških bombnikov na Odeso zadete razen drugih objektov v polno tudi nekatere ladje, ki so bile zasidrane v pristaniščih.

Stalinov sin ujet

Berlin, 24. jul. s. Včeraj zvečer so nemški listi objavili sliko Stalinovega sina, ki je bil, kakor je znano, pred nekaj dnevi ujet južnozapadno od Vitebska. Poročnik Jakob Stalin je bil pri 14. topniškem polku neke sovjetske oklopne divizije. Ironija usode je hotela, da je bil ujet, ko je skušal obkrožiti generalni štab neke nemške divizije in ujeti generala Schmidta, o katerem je Moskva že poročala, da je ujet.

Pri Smolensku

obkoljena divizija uničena

Berlin, 24. jul. r. s. V odseku pri Smolensku je bila 20. julija obkoljena cela sovjetska divizija. Vsi sovražnikovi poskusi, da bi pridrl obroč, so se izjalovili s strašnimi izgubami za rdečo četo, ki so bile slednjič uničene. Isto usodo je doživela skupina sovjetskih tankov, ki je prihitela na pomoč obkoljeni diviziji. Izmed 105 tankov, ki so se udeležili te akcije, je bilo uničenih 70. V istem odseku je nemška oklopna divizija srečala naslednji dan sovjetsko divizijo, ki je prišla iz Moskve. Po kratkem srditem boju sta bila uničena dva sovjetska polka, en sovjetski oklopni polk pa decimiran. Na bojišču je ostalo 44 ruskih tankov. Izgube nemške divizije so bile malenkostne.

4000 mrtvih pri Žitomiru

Berlin, 24. jul. s. V pasu severovzhodno od Žitomirja so bili 21. julija uničeni ostanki sovjetskih divizij, ki so jih bile obkolile nemške čete. V tem odseku znašajo sovjetske zgube nad štiri tisoč mrtvih. Mnogo boljševoških vojakov je bilo ranjenih in ujetih. Med očističevalno akcijo je bilo ujetih mnogo vojakov, pridelenih 18 divizijam. Zajetih je bilo tudi 20 tankov in 30 topov.

Murmanska železniška zveza prekinjena

Berlin, 24. jul. s. Poročila iz Moskve priznavajo, da se je Nemcem posrečilo presekati železniško progo, ki vodi v Murmansk in ločiti vojaško področje Leningrada od oskrbovalnih oporišč v severnih pristaniščih.

Leningrajski odsek

Berlin, 24. jul. s. V odseku pri Leningradu je nemško topništvo popolnoma uničilo sovražne rezerve, ki so se zatekle v

gozd, kjer so hotele ovirati napredovanje nemške vojske. Ob koncu borbe je ostalo živih le 18 sovjetskih vojakov. Neki narednik je pripovedoval, da jih je politični komisar prisilil boriti se do zadnjega v silno obupnem položaju. Dva vojaka sta bila ustreljena, ker ju je premagal spavec.

Spopad na morju

Berlin, 24. jul. s. Skupina hitrih nemških izvidnic je srečala 22. t. m. v Baltiku sovjetsko formacijo. Nemške jedinice so takoj napadle sovražnika s silovitimi topniškimi ognjem ter so potopile neko hitro izvidnico in neko pomožno križarko. Obe ladji sta se takoj potopili.

Sovjeti pobijajo ranjence

Bukarešta, 24. jul. s. Poveljstvo nemških čet v Besarabiji je zvedelo od ujetih sovjetskih vojakov, da so sovjetski oficirji dobili nalog pomoriti vse ranjence, preden bi jih mogli zajeti Nemci ali Rumuni.

Slovaško vojno poročilo

Bratislava, 24. jul. s. Včerajšnje poročilo slovaške vojske javlja, da brze jedinice zasledujejo sovražnika na črti, ki je okrog 450 km oddaljena od stare sovjetske meje. Poročilo poudarja, da se je odlično izkazala skupina slovaških letalcev, ki je uspešno obstreljevala s strojnimi in bombardirala umikajoče se sovražne kolone.

Letalske akcije

Berlin, 24. jul. s. Nemška vojna letala so predvčerajšnjim napadla v nizkem poletu zapadno od Moskve tovorni vlak, ki je bil popolnoma uničen. Na tej progi je bil bombardiran in razstreljen tudi vlak, natovoren z municijo. Včeraj zjutraj so nemška letala na poizvedovalnih poletih z vidnim uspehom napadla koncentrirane čete severozapadno od Pejpuškega jezera. Nemški bombniki so v polno zadeli tudi neko sovjetsko trgovsko ladjo. Ladja je bila močno poškodovana.

Letalske izgube

Berlin, 24. jul. s. Sovjetsko letalstvo je izgubilo v tork 100 aparatov. 67 je bilo sestreljenih, 33 pa uničenih na tleh. Samo sedem nemških letal se ni vrnilo na svoja oporišča.

Najdaljši letalski alarm v Helsinkih

Helsinki, 24. jul. s. V noči na sredo je finsko glavno mesto imelo od izbruha vojne najdaljši letalski alarm. Trajal je od polnoči do 3. zjutraj. Več sovjetskih letal, ki so skušala preleteti Helsinki, je bilo zavrnjenih. V daljši so se slišale detonacije. Glede učinka tega napada še ni poročil.

Vorošilovi ukrepi proti malodušičem

Berlin, 24. jul. s. 21. julija so našli vzhodno od Pejpuškega jezera dnevno povelje maršala Vorošilova, v katerem čitamo: Ko bomo našo drago sovjetsko zemljo, mnogi borci na severozapadni fronti še ne izpolnjujejo popolnoma svoje dolžnosti, zapuščajjo svoj položaj, ne da bi obracunali s sovražnikom. Posamezniki, ki sejejo paniko med vojakov in beže kakor zajci, skušajo celo vplivati na hrabre in zveste borce. Dogaja se, da poveljniki in politični sodelavci ne morejo z zadostno energijo preprečiti take pojave. Odredil sem najstrožje kazni za poveljnike in vojake, ki bodo samovoljno zapustili svoje položaje. Odgovorni bodo ne glede na čin postavljeni pred vojno sodišče in ustreljeni.

V dnevnem povelju so nadalje podrobne navedbe, kakršne so dobili tudi politični komisarji. Nič manj strogi niso ukazi tudi za letalstvo. Predvčerajšnjim so skušala tri izvidniška letala preleteti zapadno od Smolenska nemške črte. Protiletalska obramba je sestrelila vsa tri letala, čeprav so letela zelo visoko. Rešil se je samo poročnik Kuzmič Sejurov, ki je bil težko ranjen. Ko so ga vprašali, zakaj se ni poslužil padala, je odgovoril, ker ga nisem imel, kakor ga niso imeli tudi moji tova-

Zračna bitka nad Kanalom

Angleži so izgubili v tej bitki 43 letal

Berlin, 24. jul. s. Zračna bitka, ki se je razvila nad Rokavskim prelivom in nad holandsko obalo dne 23. julija, se je končala s porazom, kakršnega doslej angleško letalstvo še ni doživelo. V teku popoldneva je sovražnik izgubil, kakor je bilo že sporočeno, 30 letal, od katerih je 7 bojnih letal, ki so jih sestrelili nemški lovci in nemška protiletalska obramba. V teku nadaljnega napada Angležev proti večeru so nemški lovci sestrelili po desetih obvestilih nadaljnjih 13 angleških lovcev vrste Spitfire. Verjetno je, da so angleške izgube še večje. V teku popoldneva in večernih bitk je dosegel podpolkovnik Galland svojo 71. in 72. zmago. Pogrešajo samo tri nemška letala.

Zapadna fronta

Berlin, 24. jul. d. O borbah na zapadni fronti poroča nemško vrhovno poveljstvo:

riši. Uporaba padal nam je prepovedana, s čimer se nas hoče prisiliti, da se borimo do zadnjega, to je do smrti.

Kaj pripovedujejo sovjetski ujetniki

Berlin, 24. jul. (DNB) Na vojnem operacijskem področju pri Smolensku je 21. julija zopet prebežalo na nemško stran več tisoč sovjetsko-ruskih vojakov. Kakor pripominjajo k temu davi s merodajnega nemškega vojaškega mesta, se sovjetski vojaki pri tem poslužujejo posebne taktike. V mnogostevilnih mestih se sovjetski vojaki med bližanjem nemških čet vlečejo na tla, kakor da so mrtvi, in čakajo, dokler se njihove lastne čete zadostno ne oddaljijo. Ko se nato približajo nemške čete, se sovjetski vojaki puste prostovoljno ujeti. Vsi ti ujetniki brez izjeme izražajo veliko veselje, da je s tem vojna zanje pri kraju ter da so odnesli žive glave iz borbe in terorja sovjetskih političnih komisarjev. Po izjavah ujetnikov so pričeli politični komisarji, dodeljeni vojaškim enotam zlasti zadnje dni uporabljati skrajno dragoceno metodo, poskušajoč na ta način dvigniti udarnost sovjetskih armad. Mnogostevilni vojaki, ki so se pred nemškim pritiskom prena-glo umaknili iz bojne črte, so bili ustreljeni. Posebno nazorno je te nevdružne razmere opisal podčastnik nekega sovjetskega strelskega polka Pjotr Grigorjevič Krivošabski, ki je 20. julija pribežal na nemško stran. Krivošabski je izjavil: »Z 16. julija sem bil postavljen pred vojno sodišče, ker sem se od pohoda v neki naši izvidnici vrnil brez nemških ujetnikov. Zaradi tega sem se, čim sem uvidel, da se bližajo nemške čete, napravil mrtvega in počakal, dokler niso nemške čete prodrele v gozd, kjer sem se skril. Ko so Nemci prišli, sem se pustil ujeti.«

Jugozapadno od Leningrada so nemške čete obkrožile cel sovjetski polk, ki se je nekaj časa poizkušal izmotati iz nemških klešč, toda je slednjič izprevidel nesmiselnost odpora in se je predal. Po izjavah teh vojakov je postalo jasno, da niso pripadali regularnim enotam sovjetske vojske, marveč formacijam tako zvane »Industrijske zaštite«, ki je bila zadnji čas z vso naglico organizirana v Leningradu. Večina teh ujetnikov sploh ni imela nikake vojaške uniforme.

Angleški nadškof blagoslovila zvezo z boljševiki

Rim, 24. jul. s. Canterburyški nadškof si je upal napisati v glasilo svoje škofije: Moramo želeti poln uspeh hrabrim ruskim armadam v njih borbi in moramo jim dati vso pomoč. Mogoče se zdi komu čudno, piše doslovno primas anglikanske cerkve, da sta se zvezali boljševiška Rusija in Anglija z našim zatrdilom, da se borimo za krščansko civilizacijo. Dvomi te vrste naj nas ne vznemirjajo. V resnici se borimo proti silam zla, katere predstavljajo voditelji Nemčije. Nadškof zatrjuje na koncu svojega članka, da se sovjetje bore za visoko načela svobode in neodvisnosti. Anglikanska cerkev se torej istovestno z angleškim nacionalizmom in imperijalizmom. Sprito angleških interesov so vsi drugi moralni in verski pomisleki za anglikansko cerkev drugotnega pomena. Primas je slovesno blagoslovil brezbožnike ter preklel sovražnike Anglije.

Italijanski in nemški konzuli iz Amerike prispeli v Lizbono

Lizbona, 24. jul. s. Večerni listi poročajo, da je na ameriški ladji, ki je dospela v sredo zjutraj v Lizbono, 327 nemških in 137 italijanskih konzulov in podkonzulov ter konzularnih uradnikov z družinami, ki so morali zapustiti Ameriko zaradi odredene zatvoritve konzulatur. Ladja »West Point«, s katero so se pripeljali, je temnosivo pobarvana in oborožena s 4 topovi. Zasebnikom je bil prepovedan dostop na krov. Konzuli in njih družine bodo izkrcani šele tedaj, ko bodo vsi ameriški diplomati zastopniki s svojci iz Nemčije in Italije prekorčili špansko-portugalsko mejo.

Zračna bitka nad Kanalom

Angleži so izgubili v tej bitki 43 letal

Na morju okrog Anglije so bojna letala potopila 5000 tonsko tovorno ladjo. Nadaljnji letalski napadi so bili zadnje noči napereni proti pristaniškim napravam ob Humberju in na jugovzhodu Anglije kakor tudi proti raznim letališčem.

Podnevi so ob kanalski obali sestrelili lovci in protiletalsko topništvo 11 mornariško topništvo in stražni čolni pa 4 angleška letala.

Angleška bojna letala so odrgla zadnjo noč na raznih krajih jugozapadne Nemčije brez učinka neznan število razdiralnih in zažgalnih bomb.

Berlin, 24. jul. s. V noči na četrtek so angleška letala napadla nekatere kraje v jugozapadni Nemčiji. Odrgla so zažgalne bombe samo na polja ali na stanovanjske četrti. Bombe so povzročile neznatno škodo. Letala niso napadla in zadela vojaških objektov.

Napadi na Tobruk in Solum

Bombardirane so bile postojanke protiletalskega topništva, motorna vozila in skladišča

Vrhovno poveljstvo Oboroženih Sil je objavilo dne 23. julija naslednje 413. vojno poročilo:
V severni Afriki je bilo na delu topništvo na odseku pri Tobruku. Nemška letala so napadla postojanke protiletalskega topništva in trdnjavi. Na fronti pri Solumu so

naša letala bombardirala sovražna motorna vozila in skladišča.
Angleška letala so bombardirala mesto Bengazi.
V vzhodni Afriki so sovražna letala napadla Gondar. V ostalem ni bilo nikakega posebnega dogodka.

Rumunski tisk o sodelovanju italijanskih divizij v borbi proti boljševizmu

Bukarešta, 24. jul. s. Rumunski tisk z navdušenjem pozdravlja odhod italijanskih divizij, ki bodo sodelovale v borbi na vzhodni fronti. Tisk hvali borbeni duh italijanske vojske in fašističnih vojakov. List »Seara« piše med drugim, da so italijanski vojaki, ki se bodo borili na vzhodni fronti, ne samo hrabri borci proti Rumunom in njih zaveznikom, temveč tudi vredni zastopniki rimske slave in rešilnega duha fašistične ideologije. Skupno z nem-

ško in rumunsko vojsko ter drugimi narodi bodo italijanski bataljoni sodelovali pri svetem delu uničevanja skupnega sovražnika. Fašistična Italija je prva preganila iz svoje dežele rdečo nevarnost. Močne italijanske Oborožene Sile, ki so po zaslugi Mussolinijevega genija železno disciplinirane, so ojačile velikiški val, ki se preko vsega kontinenta zoperstavlja kraljestvu teme in terorja.

Rooseveltove načrt za uničenje Nemčije

Peklenški načrt Žida Kaufmanna, zloglasnega svetovalka Roosevelta

Berlin, 24. jul. s. Tukajšnje časopisje poroča o novem dogodku v Ameriki, ki jasno kaže dvomno Rooseveltovo politiko. Pod naslovom »Nemčijo je treba uničiti« je te dni izšla v Zedinjenih državah knjiga, ki vsebuje načrt za iztujenje nemškega naroda in razkosanje Nemčije v majhne pokrajine. Avtor te knjige, ki je razširjena po vsej Ameriki, je žid Teodor Kaufmann, predsednik pacifistične zveze. Kaufmann je znan sodelavec newyorškega žida Samuela Rosemanna, zloglasnega svetovalka in avtorja Rooseveltovih govorov v newyorških židovsko literarnih krogih, da je sam Roosevelt inspiriral avtorja te knjige in da je posamezna važna poglavja celo sam diktiral.

Intervencionisti menijo, da peklenški načrt žida Kaufmanna, čigar knjiga je tako razširjena, razkriva prave načrte predsednika Zedinjenih držav.

Ker množestveno pokončanje 80 milijonov ljudi, ki tvorijo nemški narod, praktično ni izvedljivo, piše žid Kaufmann, je treba najti sistem, ki se ne bo pregrešil proti moralnim zakonom civilizacije, da se doseže uničenje Nemčije. Ta sistem naj bi bil naslednji:

Varnostni ukrepi južnoameriških držav

Buenos Aires, 24. jul. d. Delovanje raznih ekstremnih skupin v posameznih južnoameriških republikah postaja zadnje čase zelo živahno in se vlade teh držav zatekajo k vsakovrstnim varnostnim ukrepom, s katerimi skušajo obvladati položaj.

Argentinski notranji minister je včeraj izjavil, da je argentinska vlada trdno odločena z vso strogostjo zatreti akcije raznih ekstremnih skupin ter da bodo zaradi tega prepovedani vsi propagandni govori pri raznih ljudskih manifestacijah, ki se prirejajo po državi. Vlada je že za 2 mesece prepovedala vse sestanke raznih nacionalističnih organizacij z namenom, da se v državi prepreči izgred.

Iz Quila poročajo, da se je včeraj tamkaj sestala tako zvana »Patriotna liga in kooperacija za narodno obrambo«. Namen te organizacije je ojačiti obrambo Ekvadora pred zunanjimi in notranjimi sovražniki.

Iz prestolnice republike Kostarika, San Josea, poročajo, da so oblasti tamkaj odkrile zaroto proti predsedniku republike. Kakor poroča list »Prensa libre«, so oblasti v zvezi z odkritjem zarote mnogo oseb aretirale.

Iz La Paza, v Boliviji poročajo, da so oblasti včeraj izvršile hišne preiskave po stanovanjih v bolivijski prestolnici živčnih tujcev. Baje je bilo več tujcev aretiranih. Med drugim je bila preiskava izvršena tudi v velikem trgovskem podjetju Sinkinger.

„Črna lista“ — vojno dejanje

Santiago, 24. jul. s. Glede »črne liste«, ki jo je proglasila vlada v Washingtonu, ugotavlja list »El Chileno«, da pomeni vojno dejanje in da je vzbudila globoko nezadovoljnost v trgovskih in industrijskih krogih. S črno listo so bili onemogočeni posli za okrog 500 milijonov pezet, katere ne bo mogoče nadomestiti s trgovino s Severno Ameriko. Odvraten ukrep bo povzročil veliko brezposelnost in bo poslabšal notranji položaj.

Gospodarska vojna proti Japonski

Washington, 24. jul. s. Včerajšnje Rooseveltove izjave zastopnikom tiska smatrajo kot napoved poostrene gospodarske vojne proti Japonski, kakor jo izvajajo Zedinjene države že proti Italiji in Nemčiji. Najbrž bodo morali tudi japonski konzuli zapustiti Ameriko.

Opozicija v senatu

Washington, 24. jul. s. Pod vplivom alarmantnih vesti, katere razširjajo te dni Roosevelt in njegovi agenti, hoče večina

ameriškega senata pospešiti odobritev zakonskega načrta, ki določa neomejeno podaljšanje vojaške službe. Opozicija se vztrajno bori proti morebitni proklamaciji izrednega stanja v državi. Z njo drži tudi predsednik komisije za zunanje zadeve v senatu Reynolds.

Mornariška tajna policija

Washington, 24. jul. s. Senat je odobril zakonski načrt, ki dovoljuje izdatek enega milijona dolarjev letno za vzdrževanje tajne policije ministrstva za mornarico.

Komisar za Indijo nov manever Churchilla in Roosevelta

Berlin, 24. jul. s. Ob priliki imenovanja komisarja za Indijo v svojstvu polnomočenega ministra s strani ameriške vlade piše diplomatski sodruknik »Börsenzeitung« Megerle, da se je »apostol svobode narodov« Roosevelt tudi sedaj pridružil Angliji, da bi zadušil ideale svobode demokratskih Indijcev. Anglija je poslala v Washington tako zvanega zastopnika Indije s naslovom generalnega agenta. Indijec Gloria Schankar je član izvrševalnega sveta Indije, to je tiste korporacije, ki jo je kongres nacionalistov vedno bojkotal. Razume se, da lutka Londona ne zastopa interesov indijskega prebivalstva, temveč voditeljske angleške sile. Ne predstavlja niti neodvisnega dominiona, temveč sodeluje samo v slepariji v škodo naroda s tem, da podpira mandatorje ter zavaja ameriške državljane, kolikor se tiče sedanjega položaja v Indiji. Želeli bi bilo, da bi bila indijska množica resnično zastopana. Američani bi se kmalu prepričali, v kakšnem položaju je narod v Indiji. Imenovanje »zastopnika indijskega ljudstva« bo služilo samo vojnemu dobičkarjem in njih predstavnikom Churchill in Rooseveltu.

Peta in v St. Cyru

Vichy, 24. jul. d. Maršal Peta in je sredi odpotovanja v Provenco, kjer bo obiskal francosko vojaško šolo v St. Cyru.

Pobegli komunistični voditelji

Stockholm, 24. jul. s. Stockholmska policija je dva tedna išče poslance Svenildera, predsednika komunistične stranke, katere zastopa v parlamentu. Svenildere, ki je tudi član občinskega sveta v Stockholmu, je neznan kam pobegnil.

Dolenjska — njene lepote in zanimivosti

S popotno palico po Dolenjskem, Beli Krajini in Kečevskem

Ljubljana, 24. julija. Deviško vitki zvonik trebanjske gotikobaročne farne cerkve je že pogledal iznad grica.

Trebnje s svojo na pol kraško in na pol vsakdanjo plodno zemljo je pred mano in že okoli mene. Gorice, ki se ga z vseh strani tesno oklepajo, povedo, da so tu že lahko doma prvi dolenjski pijančki. Po rebrih gričevij se je razrasla trta: na Ječkovcu, Lipniku, Gradišču, Pristavi, Stari gori, Dolgi njivi, Zavrhu, Stomplah in kdo ve, kako je še ime vsem tem sončnim goricam. Pod tolikimi goricami — kdo bi ne bil zvest vinski bratec?

Trebnje

Trebnje, ki je gospodarsko središče svoje širne okolice, je prav primeren kraj tudi za letovišče. Razvedrilo nam dajejo kopališče ob Temenici, pa izleti na Trebnji vrh, Krajevce, Gradišče k Sv. Ani, Catež, Zaplazi in druge vrhove okolišnje kraje, ki so jih dobro poznali že tudi predzgodovinski pradedje Trebanjcev — pripadniki keltskega plemena Latobikov.

Latobiki so torej prvi, ki zanje zgodovino ve, da so se naselili v okolici današnjega Trebnja. Tudi v rimski dobi je bil ta kraj imeniten, saj ga je cesar Vespazijan povzdignil celo v Municipium Praetorium Latobiorum, torej v mesto, ki sta bili v njem v tistih časih nastanjeni 10. in 14. rimska legija.

Pod okriljem trebanjskega gradu, ki je bil zgrajen menda že okoli leta 1000, se je razvijalo srednjeveško Trebnje. Prvotni lastniki gradu so bili Trebanjski gospodje, ki so se doselili sem s Koroškega in ki jih zgodovinarji omenjajo že v prvi polovici 12. stoletja. Poznejši njegovi lastniki so bili Ortenburžani, celo Celjski grofje, potem Habsburžani, pa gospodje Svibenski, Galenbergi, Saurerji in drugi.

Tudi okolica Trebnja je po svoji starodavnosti častitljiva. V Vrhtrebnju, ki je od Trebnja oddaljeno bode tri kilometre, so odkrili rimsko grobišče nekako iz 4. pokristusovega stoletja in sledove staroslovanske naselbine z nasipi.

Sedanja Trebanjska, praprotomci zdaj že pravih Latobikov, so veseljaki, ljudje čisto slovenskega in slovanskega kova, znanom z zdravim nasmehom na obrazu in zmerom pripravljeni, da vam z jezikom zagodejo, če ste jim jo hoteli zagosti vi. Oče ali vsaj zgodnje trebanjske šegavosti je vsakako Bukovec Nace — če bi rekel »gospod Bukovec«, bi me nihče ne razumel. V Ljubljani imamo gostilno pri »mrtvaškem Nacetu«, ki ji Ljubljancani po »slovenske« pravijo pri »Totenbirtu«, v Trebnju pa imajo gostilno pri veseljaškem Nacetu. Poznam ga deset, morda petnajst let, pa se ne spominjam, da bi bil kdaj zarentačil, da bi se bil kdaj resno hudoval ali da bi kdaj komu ostal dolžan odgovor. Mislim, da trebanjski veseljaški Nace denarno ni zadolžen, zanesljivo pa vem, da ni zadolžen, kar se tiče zabeleženih odgovorov.

Kdo bi pri njem ne zapel tiste lepe dolenjske pesmi, ki je postala naša slovenska slavnostna himna, ki jo ljudje pojo, pa ne vedo, kje je iz stekla zibelke:

En starček je živel
tam v vinskih gorah,
tam doli na lepem Dolenjskem.
Prav pridno je držal
kozareček v rokah,
zahajal k prijateljem veselim.
Ko ura pa pride,
ločitive je čas,
on vzame kozareček
in reče na glas:
Oče nebeški, glej,
še en kozareček zdej,
hvalo bom vekomaj, vekomaj pel!

Te lepe dolenjske in slovenske narodne pesmi čisto zanesljivo ne poznate do konca. Veliko ljudi sem srečal, ki so jo znali zapeti, pa niso vedeli, kakšen konec je učkal dolenjski veseljak in vinski bratec, ki se je tako zelo navduševal za še en kozareček.

Bilo je pa to takole: Predobremu dolenjskemu očancu je potem nekega dne prišla v goste botra smrt. Hočeš nočeš se je moral preseliti na oni svet. Bog na svojem tronu je tam gledal dolge vrste, ki so pokorno čakale, da bi bile sprejete v nebesa, in je tedaj opazil tudi, da stoji tam doli za vratmi še nekdo

trnom, pa ga kličar Peter srčno toli, kakor petošolca, kadar jo zaljubljeni petošolec poboja po rokavici ali roki.

Toda — tako uče in tako je nemara res — bog je neskončno usmiljen in pravičen. Pogledal je starčka in petošolkega Petra, pa zapel:

Pač pri si na sveta
le vince ti rad,
zato pa ustvari
sem trlice sad.
Pri vesel ga sme,
kdo ima čist srce,
sicer življenja je večnega tat.

In še celo prijazno je Petru ukazal, naj natoči zgrevanemu starčku vino, ki ga je dala sladka nebeška trta.

In starček — kaj naj Dolenjec drugega stori — je ves navdušen s obema rokama zagrabil za kupico in hvaležno zapel:

Oče nebeški, glej,
še en kozareček zdej...

Saj morda res ni bilo nujno potrebno, da vam povem vse to, toda laže boste zdej razumeli našo zmerom razigrano Dolenjsko. Laže boste razumeli tudi to, zakaj imamo v Ljubljani mrtvaškega in zakaj imajo v Trebnju veseljaškega Nacea.

Na Dolenjskem se drugačni sinovi sploh ne morejo roditi.

Najmanj v Trebnju, kjer domuje nasprotni veseljaškemu Nacetu še drug veseljak: od Lavrice tja do Rosalnice znana lepa vdova, ki ji vsi dvorijo, pa si vsi osmele svoja zaljubljenja krija. Amoreček je pač nagajiv, včasih celo zloben.

Dolenjska pač zmerom doživlja samo sebe:

Bratci vesel vsi
pesem zapojmo si
od vinca sladkega,
ko sonce čistega.
En glažek al' pa dva,
to nam korajžo dá.
En glažek al' pa tri,
to nam korajžo stri.
En glažek al' pa štiri,
sa je vse en hudir.
En glažek al' pa pet,
zdej pa ga dajmo spet!
En glažek al' pa seks,
zdej pa ga dajmo eks.

Samo na Dolenjskem poteka življenje zmerom v veselju in pesmi, čeravno je bila prav Dolenjska skozi desetletja deležna samo najbolj grenkega kruha...

Videti je, da se od Trebnja ne morem posloviti.

Prelep je ta kraj in prelep je njegova okolica. Tisti, ki v njem žive, vsega tega ne vidijo. Jaz sem videl vse. Saj sem gledal z odprtimi očmi, ko sem hodil po Trebnju in njegovi okolici, pa mislil na čas, ko bom o njem lahko še kaj več povedal.

Zdej pa naprej proti Novemu mestu.

E-Y

s rdečim obrazom, ki ga nekaj skrbi — naš dobri Dolenjec. Brž je Petru ukazal, naj ga pripelje pred božji tron. Peter je jezo porožil s ključki, pa ga pripeljal in srčno zatožil:

Tega, gospod, le do
v brezno pahni!
Pekleniški so zanjga
grmado zavkril'...
Že zdavnaj bi radi
ga v krepelje dobil
in z vodo napajal ga radi.
Ker vino je ljubil,
je služil hudič,
mu bomo zakuril,
da joj bo in krič.
On bo za vsak bokal
oster odgovor dal...

Ubogi starček! Strašno je bil zgrevan. Dolenjci so že po svojem bistvu skromni in kako bi ne bil še bolj skromen in zgrevan starček, če stoji pred zlatim božjim

Mohamed je prepovedal vino

Nekaj iz zgodovine poživil — Ljudje pijejo manj, zato pa več kade

V Bremenju je bil nedavno ustanovljen na mednarodni podlagi zavod za splošno in primerjalno proučevanje poživil (Genussmittel). Ta zavod se peča z novo panogo znanosti. Ki je v tesni zvezi z življsko vedo. Njegov veliki pomen je razviden že iz dejstva, da potrošijo narodi vsako leto milijarde mark za poživila in da še milijoni ljudi uživajo strupe kakor opij in hašiš.

Poedina poživila kot taka so že temeljito proučena. Skoraj v vseh državah imajo znanstvene ustanove za proučevanje tobaka in življski kemiki ter drugi raziskovalci so pojasnili že mnoge skrivnosti glede alkohola, kave, čaja in kakaa. Odprta so pa še ostala izredno važna vprašanja recimo osnovni problem: zakaj ljudje sploh uživajo poživila? To je pa vprašanje, ki ga ni mogoče rešiti iz enostranskega vidika samo enega poživila, ali pa pridemo do napasnih zaključkov, ker so enostranski. Druga pomembna naloga je proučevanje zakonitosti, po katerih se menjavajo poživila in njihove uporabne oblike. Mohamed je recimo prepovedal svojim vernikom alkoholne pijače in zato so se po tem oprli opija in hašiša. Iz higijenskega vidika se pravi to izganjati hudiča z belcebubom.

Podoben razvoj pa lahko opazujemo na podlagi statističnih preiskav v Evropi. Uživanje alkoholnih pijač v Evropi v enaki meri nazaduje kakor napreduje kaja

tobaka. Kdor iz razlogov ljudskega zdravja pobja uživanje poživil, stoji tu pred vprašanjem, da li je treba pozdraviti nazadovanje uživanja alkoholnih pijač ali ne, če gre to v prid prodiranju tobaka. Drugo vprašanje je vedno večji konzum cigaret na račun cigar in tobaka za pipo, ki je že precej cigara izpodrinila pipo, ki se je pa vdomačila zopet na račun nosilnega tobaka. Zanimivo je tudi vprašanje starih poživil, raznih čudodelnih želišč, o katerih se pa govori sedaj že malo.

Najvažnejše vprašanje pa je in ostane zakaj so se ljudje že od pamtiveka vedno znova vračali k uživanju poživil ali celo poživilskih strupov. Prav posebno morajo razlogi za to zanimati zdravnika, ki se bori proti uživanju poživil. Šele, če bo pojasnjena ta zveza, bo namreč mogoče uspešno pobijati poživilo, proti kateremu se je treba boriti. Drugače se vedno znova pojavi nevarnost, da se bodo ljudje oprli jeli drugih poživil ali celo poživilskih strupov, če bi jih odvrnili od enega.

Lancelle je padel

Kakor poročajo iz Berlina, je padel na čelu svoje divizije generalni major Lancelle, ki je bil prvotno pomorski kadet v nemški vojni mornarici. Lancelle se je udeleževal že bojev v svetovni vojni, pozneje pa je postal navdušen privrženec sedanega režima.

XII.

Najina vožnja nazaj v Formenigo je bila zelo žalostna in dolgočasna. Stričeva hiša se mi je zdela prav posebno prazna. V jedilnici je še stal na mizi zajtrkovalni pribor. Celo dobra Catina je bila vsa iz sebe. Toda kaj naj bi bili storili? Ničesar žal ni bilo mogoče ukreniti in ta zavest me je neizrečeno mučila.

Ta čas, ko se je mudil stric pri kaplanu, sem si dal pokazati, kje so zapori. Stopil sem tja, seveda ne v upanju, da bi mogel videti Ido, temveč da bi vsaj od zunaj videl poslopje, kamor so jo bili odveklili. Poslopje je stalo v ozki, temni ulici, s stari, napoli porušeni, neobljudeni hišami. V ulici so kokihi mirno zobale pičo in koščena, zanemarjena mačka se je solnčila pred neko hišo. Debele,

železne mreže na majhnih oknih so bile edini znaki, da služi hiša, pred katero sem se bil ustavil, za jetnišnico. Stopil sem bliže in poskusil pogledati skozi zamreženo okno. Pogled se mi je ustavil v belo pobeljeni sobi, kjer je stala miza s črnilnikom in registri, nekaj stolov in pisarniška omara. Na steni je visela ura. Napel sem sluh, zaslišal sem ženski glas. Kar sem opazil, da je v sobi otrok, petih ali šestih let. Odgovoril je ženi, potem je pa odšel k vratom. Gotovo je bil to paznikov sin, žena pa njegova mati. Če bi ne bilo na oknu debele železne mreže, bi ne bil verjel, da spada ta soba k jetnišnici. Na povratku sem se še enkrat ozrl na to hišo, ki ni imela na sebi nič mračnega, a vendar...

Okrog šestih popoldne je nepričakovano prišel poročnik Marsico. Prvi hip sem mislil, da nama prinaša veselo vest, v resnici pa ni bilo tako. Ne vem, čemu je bil prišel v vilo in porabil priliko, da bi malo pokramljal z nama. Tako je namreč zatrjeval sam. Pravi razlog je bil pa ta, da je hotel zvedeti od naju kaj novega. Začel je s tem, da je izrazil svoje obžalovanje, da je moral aretirati Ido.

— Verjemite mi, da ni to noben samovoljen ukrep, — je nama zatrjeval. — Poleg tega je pa po zadnjih ugotovitvah povsem utemeljen.

— Mislite odkritja o njeni preteklosti?

— Ne samo to. Predčerašnjim se je zgodilo v Beneški banki, kjer je imela grofica Matilda safe, nekaj drugega, iz česar bi se dalo sklepati, kaj je bil povod zločina. Gotovo se še spominjate, da se je odpeljala grofica približno štirinajst dni pred

svojo tragično smrtjo v Benetke, kjer smo lahko rekonstruirali njene korake. Dokazano je zlasti, da je odpotovala v Benetke samo z namenom zglasiti se v banki. Uradnik, ki jo je ves čas spremljal in odšel z njo tudi v tresor, ne da bi seveda pazil na to, kaj je počela, je izpovedal izredno važno podrobnost. Ko je bil safe zopet zaklenjen, je opazil, da je hotela grofica spraviti v svojo torbico dva papirja, da je pa nekaj časa oklevala. Papirja je moralala zložit, da bi ju lahko spravila v torbico, in tedaj je nekaj trenutkov oklevala, tako da jo je uradnik vprašal, če želi kuverto. Šele tedaj se je odločila zložiti papirja in odgovorila je: Hvala lepa, saj ni važno, samo da bi se ne razrgala.

— In kakšna papirja sta bila to?

Uradnik tega ni mogel povedati točno, gotovo sta pa bila to dva vrednostna papirja iz močnega, rdečkastega papirja. K temu je treba pripomniti, da je bila v safu samo ena hranilna knjižica na šestinsosedeset tisoč lir. Ni torej mogoče misliti, da bi bila grofica najela safe samo za shranitev navadne hranilne knjižice.

— Nagib umora naj bi bil torej tatvina? — je vprašal stric Poldo.

— Oba vrednostna papirja sta vsekakor izgnila. Kdo ju je vzel, ali kaj je imela s tem opraviti grofica, če ja ni nihče vzel?

— Dobro, toda kaj ima s tem opraviti gospodična Solveni?

Poročnik se je lokavo nasmehnil.

— Ali si ne morete tega misliti monsignore, saj je vendar tako jasno in razumljivo.

Vodja italijanskega sporta v Ljubljani

Nacionalni svetnik g. Manganiello, predsednik C.O.N.I., si ogleduje sportno igrišče v Ljubljani

Kratki odgovori na članek:

„Na reviji plesnih orkestrov“

Ljubljana, 24. julija.

Gospod, ki je svoj članek tako duhovito napisal, je po moji sodbi vsestransko popoln človek, saj zahaja na promenado, koncerte, kritizira, filozofira in je po vrhu še velik »Don Juan«.

Svojo ciceronsko ost je najprej naperil na speakerja in sunim, da so ga k temu gnala morda celo osebna nasprotstva. Njemu na kljub pa moram reči, da je bil simpatični speaker veliki večini všeč. Če pa je gospod člankar opazil, da je bila njegova »mišna sosedka« duhovitejša kot speaker, sem mu za to odkrite iz srca hvaležen. Zato ga v imenu vseh fantov, ki so na prireditvi sodelovali, prosim, da pripelje svoje odkritje k prihodnjim revijam, ker se ji bo »mnogo govoreči« speaker rade volje umaknil in ji prepustil svoje brezplačno mesto.

Ne vem, ali je hotel gospod s svojim člankom smešiti le speakerja, ali pa je

morda hotel celo kritizirati orkestre. Upam, da to ni bil njegov namen, ker mu za glasbeno kritiko še precej manjka, čeprav je nekatere napake uganil. Kar pa se tiče aranžmajev, mi bo moral že gospod člankar povedati, kako se take stvari bolje napravijo brez vsakih sredstev.

Končno pa moram zabavnemu gospodu člankarju povedati še nekaj malenkosti:

Predno se bo v bodoče lotil pisanja podobnih člankov, naj v glavnem pazi na čisto in pravilno slovenščino, ki jo v njegovem članku, v katerem mrgoli napak nisem mogel opaziti. Nadalje mu priporočam, da v pripovedovanju ne skače s predmeta na predmet, posebno pa se naj ne spuša v kritiziranje stvari, katerih ni kos kritizirati! — Zahaja naj raje na resne koncerte, jazz pa naj prepusti tistim, ki so v njem malo bolje podkovani!

E. Martín.

Nov tramvaj

Uprave cestnih železnic v Nemčiji so ustanovile poseben odbor strokovnjakov, da bi se združila vsa prizadevanja z enotnim najsmotnejšim tipom tramvajev za cestni promet, čigar izdelava bi zagotovila najboljše in cenejšo uporabnost. Na seji tega odbora v Berlinu je bilo sklenjeno izdelati tri osnovne tipe v dve različni širini cestne železnice, ki bi omogočali izmenjavo prometnih sredstev in pocenitev vseh nadomestnih delov.

Enoten tramvajski voz, ki so ga že začeli izdelovati, doseže hitrost 60 km in teče povsem tiho. Njegova notranjost je zelo udobna. Vsi sedeži so obrnjeni v smer vožnje in imajo naslanjala. Nemčija je prva država, kjer se sistematično tipizirajo tramvajski vozovi. Tovarne bodo morale izdelati okrog 30.000 vozov, ki prepeljejo v Nemčiji 6 milijard ljudi letno, kar bi stalo 80% prometa na večje daljave.

Komet pred 80 leti

Malo kometov je vzbudilo po svojem nedavnem pojavu na nebu večjo senzacijo kakor komet iz leta 1861. Opazil ga je prvi 17. maja zvezdoslovec — amater J. Tebbatt. V noči na 30. junija so opozorili nanj sir John Herschela ljudje, ki so smatrali komet ob vzhodu za luno. In res je žarel komet kakor Venera ob največji svetlosti. Zvezdoslovec Hind je trdil, da je šla naša zemlja 30. junija skozi rep tega komete v približni razdalji dveh tretnj njegove dolžine od jedra, glava komete je bila oddaljena od naše zemlje približno 13 milijonov km.

Ta prehod se bo najbrž omenjal ob vsakem prihodnjem približanju katerekakoli komete zemlji za pomirjenje lahkovernih ljudi, ki ob takih prilikah vedno mislijo, da bosta komet in zemlja udarila skupaj in se razbila na kose, ali pa vsaj da bodo prodrli v našo atmosfero strupeni plini iz repa komete in da se bomo v njih vsi zadušili. Takrat se ni zgodilo nič podobnega, samo na nebu se je pojavila posebna fosforescentna zarja, ki so jo pa mnogi ljudje pripisovali severnemu siju, torej v srednji Evropi sicer neobičajnemu, toda ne posebno senzacionalnemu pojavu.

Komet se je dobro videl od solnčni svetlobi ob triletni na osem zvečer. Toda že ob sedmih so prižigali v cerkvah sveče

Če si bil rojen...

Med preprostimi ljudstvom krožijo tudi vraže o otrokovem rojstvu. Mnogi ljudje so prepričani, da so trenutki ob rojstvu odločilni za vse poznejše življenje. Seveda je pri tem mnogo domišljije, kakor pri vseh podobnih rečeh, toda trditi, da v raznih ljudskih napovedih ni niti trčice resnice, bi bilo drzno. A pogledimo, kako je z vplivom rojstva na človeško življenje.

Mati naj dobro pazi, da novorojenček ne bo ležal na levem boku, ker postane sicer levicar. Najresnejši je baje otrok, rojen v nedeljo. Vse življenje mu bo potekalo v smehu, nobenih skrbi ne bo imel tak človek, vse bo prenašal lahko, ničesar in nikogar se ne bo bal in vse mu pojde po sreči, pa naj se loti česar koli. Veselje v življenju tudi ne bo zapustilo tistega, ki se je rodil, ko je sonce lepo sijalo. Kdor pride na svet v temni noči, bo v življenju otočen. V pustih dneh rojeni otroci bodo v življenju čemerikavi. Pretepači in prepirljivci so se rodili med bliskanjem in grmenjem. Če ob otrokovem rojstvu dežuje, bo tisti človek v življenju rad pil in pijačeval. Mnogo in lepe volne od svojih ovac bo imel tisti, ki je bil rojen v snežnem meteu. Ljudem, ki so se rodili zgodaj jutraj, ko še miglja na nebu zadnja zvezda, je sejo, da se poroče z mnogo mlajšim zakonskim drugom; nasprotno bodo pa sami mlajši, če so se rodili ob vzhodu prve zvezde.

Keramika v tehniki

Zgana in z ostekleno prevlečena glina se je doslej obnesla vedno tam, kjer so odpovedale kovine. Kljub uporabnosti keramičnega materiala, le ta v tehniki še ni prišel do prave veljave. To pa zavoljo tega, ker so šele nedavno odkrili tehnološke postopke, ki omogočajo izdelovati komplicirane naprave. Zdej je tudi ta poslednja ovira premagana, zato se keramični izdelki v sodobni tehniki vedno bolj uveljavljajo.

Tito A. Spagnol:

IZDAJALSKA PUNČKA

Roman

Ubogala sva jo in zrla za njo, ko je odhajala s poročnikom in maresciallom. Šele ko je nama avto izginil izpred oči, sem prišel toliko do sape, da sem lahko izpregovoril:

— Kam jo pa peljete?

— V jetnišnico Vittorio, — kakor mi je povedal poročnik. Obljubil mi je, da bo ravnal z njo zelo obzirno.

— Ah, to je strašno, — ubogo bitje! Takoj morava najeti advokata. Ne vem kaj moreva storiti stric, toda nekaj morava nemudoma ukreniti. Ali poznaš dobrega advokata?

— Takoj naročim zapreči Nerino in odpeljeva se v Vittorio. Tam bova pa že zvedela, kaj je treba storiti. Mislim pa, da ne smeva izgubljati časa.

Čez eno uro je nama dal sošolec mojega strica, stari državni tožilec Ortensi vsa zaželeno pojasnila o tej zadevi. Mesto je z velikim zanimanjem sledilo dogodkom v vili Da Camino in zato je bil o vsem poučen.

— Poskusil bom dobiti dovoljenje za razgovor z gospodično, — je dejal — Kar se pa tiče želje, da bi jo izpustili iz preiskovalnega zapora, se zanekrat ne bo dalo nič storiti. Če je oblast odredila aretacijo, pomeni to, da je osumljena. Dokler pa

sum od nje ne bo odvrnjen, je ne bodo izpustili.

— Kaj se oblasti boje, da bi utegnla pobegniti?

— Ne to ni bil povod za njeno aretacijo. Najbrž računajo z moralničnim učinkom aretacije, da bi potem izsilili iz nje priznanje. Ali pa so jo zaprli zgolj iz previdnosti, ker se hoče zavarovati proti morebitnemu presenečenju.

— To je vendar nedostojno početje.

— Kaj pa hočete, dragi moj? — Tudi justica, pa naj bo še tako dobro urejena, ima svoje slabe strani.

S temi besedami je naju državni tožilec odslovil. — Zdej pa greva k jetniškemu kaplanu, — je dejal stric. — Poznam ga in morda ji bova mogla pomagati z njegovo pomočjo.